

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY
z 2024 r.**

w sprawie nadania nazwy obiektowi miejskiemu w Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609 i 721) uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Skwerowi zlokalizowanemu w Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy, u zbiegu ulic Adama Asnyka i Juliana Ursyna Niemcewicza, w granicach działki ewidencyjnej nr 34/4 w obrębie 2-02-02, nadaje się nazwę: Skwer Ferdynanda Ossendowskiego (nazwa skrócona: Skwer F. Ossendowskiego).

2. Usytuowanie i zasięg skweru, o którym mowa w ust. 1, ilustruje szkic sytuacyjny stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi m.st. Warszawy.

§ 3. 1. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

2. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

projektu uchwały Rady Miasta Stołecznego Warszawy w sprawie nadania nazwy obiektowi miejskiemu w Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy

Przedłożony do akceptacji Rady m.st. Warszawy projekt uchwały w sprawie nadania nazwy obiektowi miejskiemu w Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy jest realizacją wniosku grupy 5 radnych Rady m.st. Warszawy o upamiętnienie Ferdynanda Ossendowskiego w nazwie skweru, u zbiegu ulic Adama Asnyka i Juliana Ursyna Niemcewicza. Pisarz, dziennikarz, podróżnik podczas II wojny światowej mieszkał przy ulicy Grójeckiej, w niedalekiej odległości od nazywanego skweru.

Nazwisko Ferdynanda Ossendowskiego nie pochodzi z Banku nazw m.st. Warszawy.

Ferdynand Antoni Ossendowski (ur. 27 maja 1878 r. w Lucynie, zm. 3 stycznia 1945 r. w Grodzisku Mazowieckim) – polski pisarz, dziennikarz, podróżnik, antykomunista, nauczyciel akademicki, działacz społeczny, polityczny i naukowy. Studiował nauki matematyczno-przyrodnicze w Petersburgu, gdzie został asystentem przyrodnika, prof. Szczepana Zalewskiego. W tym czasie wziął udział w wyprawach naukowych na Kaukaz, nad Dniestr, nad Jenisej i w okolice jeziora Bajkał. Dotarł również do Chin, Japonii, na Sumatrę i do Indii. Wrażenia z Indii były podłożem dla jego pierwszej powieści *Chmury nad Gangesem*. Z powodu udziału w zamieszkach studenckich w 1899 roku musiał opuścić Rosję. Wyjechał do Paryża, gdzie studiował fizykę i chemię u prof. Marcellina Berthelota na Sorbonie. Tu także miał okazję poznać Marię Skłodowską-Curi. Po powrocie do Rosji został docentem Uniwersytetu Technicznego w Tomsku. Nie pozostał jednak długo na uczelni, by poświęcić się karierze naukowej; jego pasją były podróże. W 1905 roku, po wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej, został wysłany do Mandżurii, gdzie prowadził badania geologiczne w poszukiwaniu surowców niezbędnych dla armii. Za organizowanie w Harbinie protestów przeciw rosyjskim represjom w Królestwie Kongresowym został aresztowany i skazany na karę śmierci. Dzięki szczęśliwemu zbiegowi okoliczności uniknął wykonania wyroku i uzyskał jego nadzwyczajne złagodzenie. Wkrótce potem został wybrany przewodniczącym Rewolucyjnego Komitetu Naczelnego, który przez pewien czas sprawował władzę w Mandżurii. W wyniku procesu, który potem wytoczono jego członkom, Ossendowski został skazany na półtora roku twierdzy. Odzyskał wolność w 1908 roku. Wydana w 1911 roku książka *W Ludskiej Pyli* („W ludzkim pyłe”), poświęcona więziennym doświadczeniom Ossendowskiego, zyskała przychylną ocenę m.in. Lwa Tołstoja. W tym czasie nawiązał współpracę z wieloma rosyjskimi gazetami. Gdy w 1909 roku zaczął wychodzić w Petersburgu polskojęzyczny „Dziennik Petersburski”, został jego korespondentem, a następnie redaktorem.

W 1918 roku opuścił zrewolucjonizowany Petersburg i wyjechał do Omska. W czasie wojny domowej w Rosji czynnie współpracował z dowództwem Białych; był m.in. doradcą admirała Kołczaka. Przekazał na Zachód tzw. dokumenty Sissona, które wykazywały, że Lenin był agentem wywiadu niemieckiego, a działalność partii bolszewickiej finansowana była za niemieckie pieniądze. Choć niektóre źródła uważają te dokumenty za sfałszowane, to udzielenie pomocy Leninowi przez Niemieckie Naczelne Dowództwo uważa się za fakt.

Powszechnie znany ze swojej antykomunistycznej postawy po upadku Kołczaka był poszukiwany przez bolszewicką policję polityczną (CzeKa). Dzięki niezwykłym zdolnościom przystosowawczym (m.in. znat

biegle 7 języków obcych, w tym chiński i mongolski), udało mu się przedostać z kontrolowanej przez bolszewików Rosji do Mongolii. W jej stolicy Urdze został doradcą barona Ungerna walczącego przy pomocy zorganizowanej przez siebie Azjatyckiej Dywizji Konnej z bolszewikami. Dane na temat roli, jaką Ossendowski odegrał w Mongolii, są okryte tajemnicą; była ona niewątpliwie dość istotna, sam jednak mówił na ten temat niechętnie. Istnieje teza, jakoby Ossendowski stał się depozytariuszem wiedzy o ogromnym skarbie, ukrytym przez „Krwawego Barona” Ungerna gdzieś w mongolskich stepach, a który miałby posłużyć do sfinansowania kolejnej wojny z komunistami.

Ossendowski początkowo pisał w języku rosyjskim, następnie w angielskim, a dopiero piątą książkę wydał po polsku. Światową sławę przyniosła mu książka *Zwierzęta, ludzie, bogowie* (wydana najpierw w języku angielskim pod tytułem „*Beasts, Men and Gods*”), która na przełomie 1920 i 1921 roku ukazała się w Nowym Jorku, w 1922 w Londynie, a w roku 1923 w Warszawie. Osiągnęła ona rekordową liczbę dziewiętnastu tłumaczeń na języki obce. Ossendowski opisał w niej wspomnienia z ucieczki z Rosji ogarniętej chaosem rewolucji. Opis obejmuje ucieczkę z Krasnojarska opanowanego przez bolszewików, zimę w taidzie, przeprawę do Mongolii i pobyt w niej u boku barona Ungerna. Książka osiągnęła niezwykłą poczytność na całym świecie, chociaż była i jest krytykowana za to, że duże jej fragmenty były konfabulacją autora. Głównym krytykiem i demaskatorem oszustw Ossendowskiego był szwedzki podróżnik Sven Hedin.

Do Polski powrócił w 1922 roku. W okresie międzywojennym zajmował się działalnością literacką, publikując wiele powieści, przeważnie w stylu „romansu podróżniczego”. Ukazało się 77 książek pisarza, które wydano również w 150 przekładach na 20 języków. Przez pewien czas należał do piątki najbardziej poczynnych pisarzy na świecie, a jego książki porównywano z dziełami Kiplinga, Londona czy Maya. W latach międzywojennych łączny nakład książek „polskiego Karola Maya” sięgnął 80 mln egzemplarzy. Jeśli chodzi o przekłady na języki obce, Ossendowski zajął wówczas drugie miejsce po Henryku Sienkiewiczu i do dziś nikomu nie udało się go w tej kategorii pobić.

W lutym 1943 roku, wstąpił do konspiracyjnego Stronnictwa Narodowego. Ostatnie miesiące życia spędził w Żółwinie, gdzie 2 stycznia 1945 roku nagle źle się poczuł, następnego dnia został przewieziony do szpitala w Grodzisku Mazowieckim. Tam zmarł, tuż przed wkroczeniem Armii Czerwonej, pochowany został na cmentarzu w Milanówku (kwatera XIV, rząd I). Nigdy nie ujawnił żadnych szczegółów swojej działalności polityczno-wywiadowczej. Archiwum zostało skrupulatnie zniszczone przed jego śmiercią. Ze względu na treść jego książki *Lenin*, fabularyzowanej biografii przywódcy rewolucji październikowej, niezwykle ostrej krytyki rewolucji i komunizmu, po zajęciu Polski przez Rosjan, grób Ossendowskiego był pilnie poszukiwany. Po jego znalezieniu ekshumowano zwłoki, gdyż NKWD chciało się upewnić, czy osobisty wróg Lenina na pewno nie żyje. Inna interpretacja tego faktu zakłada, że enkawudziści szukali przy zwłokach pisarza jakiejś informacji lub wskazówki co do miejsca ukrycia skarbu barona Ungerna (źródło: Wikipedia).

Skwer, o którym mowa w projekcie uchwały, stanowi obiekt miejski w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 3 lit. b uchwały nr LV/1383/2017 Rady m.st. Warszawy z dnia 21 września 2017 r. w sprawie nazewnictwa obiektów miejskich (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 8402, dalej jako „Uchwała Nazewnicza”) i zlokalizowany jest w granicach działki ewidencyjnej nr 34/4 w obrębie 2-02-02, stanowiącej własność Skarbu Państwa w gospodarowaniu Prezydenta m.st. Warszawy.

Wniosek w sprawie nadania nazwy spełnia wymogi określone w § 17 ust. 1 pkt 4 oraz § 18 ust. 1, a opracowany na jego podstawie projekt uchwały - wymogi określone w § 11-13 Uchwały Nazewniczej w zw. z § 29 ust. 2 pkt 4 Statutu m.st. Warszawy.

Uchwała wywołuje skutki finansowe dla m.st. Warszawy w wysokości 10 212,00 zł. Jest to koszt instalacji tablic z nazwą ww. obiektu miejskiego. Środki finansowe na realizację przedsięwzięcia zapewni Zarząd Dróg Miejskich w ramach zadań realizowanych przez Wydział Miejskiego Systemu Informacji.

Opinie:

1. Opinia Zespołu Nazewnictwa Miejskiego – negatywna (posiedzenie 8 maja 2024 r.)
2. Opinia Komisji ds. Nazewnictwa Miejskiego Rady m.st. Warszawy – pozytywna (posiedzenie 5 czerwca 2024 r.)
3. Opinia Rady Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy – (uchwała nr / /2024 Rady Dzielnicy Ochota m.st. Warszawy z dnia 2024 r.)

Paweł Piechna
Zastępca Dyrektora Biura Geodezji i Katastru
Urzędu m.st. Warszawy
*/podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym
przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu/*

